

KRÓNIKA

MARKÓ GYÖRGY

NEMZETKÖZI KATONAI LEVÉLTÁRI SZIMPÓZIUM

Bukarest, 1996. szeptember 5-8.

A Román Központi Katonai Levéltár a bécsi hadtörténetész kongresszus előrendezvényeként tudományos szimpóziумot szervezett a nemzetközi katonai levéltárak képviselői számára „A katonai levéltárak felkészülése a XXI. század kihívásaira” témakörben. Az előadókat a Katonai Levéltárak Nemzetközi Bizottságának elnöke, dr. Manfred Kehrig ezredes, a Bundesarchiv Militärarchiv vezetője kérte fel előadásuk megtartására. A szimpóziumon Magyarországot dr. Zachar József ezredes, a Hadtörténeti Intézet és Múzeum főigazgatójának tudományos helyettese, a Katonai Levéltárak Nemzetközi Bizottságának fűtitkára és felkért előadóként dr. Markó György ezredes, a Hadtörténelmi Levéltár igazgatója képviselte.

A vendéglátók szervező munkáját dicséri, hogy a szimpóziumon 13 ország (Amerikai Egyesült Államok, Ausztria, Bulgária, Finnország, Franciaország, Horvátország, Kanada, Kína, Magyarország, Románia, Spanyolország, Szlovákia, Tunézia) képviseltette magát. A konferencia munkáját figyelemmel kísérte a román tömegtájékoztató, az előadások mindvégig nagy létszámú, polgári és katonai levéltárosokból, történészekből álló közönség előtt zajlottak.

Az érdemi munka szeptember 5-én délelőtt kezdődött. Dumitru Cioflina vezérezredes, vezérkari főnök üdvözlő levelének felolvasása után dr. Rainer Egger, a bécsi Kriegsarchiv igazgatója az osztrák levéltárosképzésről; Alexandru Osca alezredes, a Román Központi Katonai Levéltár parancsnoka a vezetése alatt álló intézmény feladatairól, a román levéltári rendszerben elfoglalt helyéről. A levéltárosképzésbe való bekapcsolódásukról szolt. Robin Higham, a Kansas State University professzora, a Katonai Levéltárak Nemzetközi Bizottságának alelnöke a Kansasi Állami Levéltárról, Stefan Hurmuzache, a román Levéltári Nemzeti Főiskola igazgatója a román levéltá-

tárosképzésről tartott előadást. Az előadásokat rövid vita követte.

A vendégek ezt követően látogatást tettek a Román Nemzeti Katonai Múzeumban. A román katonai múltat 1945-ig bemutatni igyekvő állandó kiállítás jól példázta a sajátos román történelemfelfogást. A történelmi tényekkel nem törődve, sokszor a kiállított tárgyaknak és iratoknak is ellentmondva nagy igyekezettel hangsúlyozták Havasalföld, Moldva és Erdély „ösidőktől fogva román” jellegét. A múzeum udvarán igen gazdag tüzérségi és harcokcsigyűjteményt, egy másik épületben kulturáltan megrendezett lovassági- és kocsikiállítás tekinthettek meg a résztvevők.

Délután folytatódtak az előadások. Liu Lu-Min tábornok, a Kínai Hadtörténetész Bizottság elnöke a megadott témától eltérve Tajvanról, illetve a „két Kína elmélet” tarthatatlanságáról érkezett. Dr. Florea Oprea, a Román Nemzeti Levéltár restaurátor részlegének vezetője a román állományvédelmi és restaurálási gyakorlatot ismertette. Az előadás vitát váltott ki, különösen az amerikai képviselő mindent restaurálni igyekvő maximalista hozzászólása. Az egyik román meghívott, Gheorghe Buzatu, a Iași-ban levő Európai Történelmi és Civilizációkutató Intézet professzora nemzetközi összefogást sürgetett a veszélyeztetett orosz levéltári anyag megmentésére.

Szeptember 6-án délelőtt hangzott el Serge Bernier, a Kanadai Nemzeti Levéltár katonai részlege igazgatójának előadása a levéltárak védelméről háborúk, politikai válságok és helyi konfliktusok esetében. Mivel az 1995-ben elfogadott magyar levéltári törvényről a nemzetközi szakirodalomban még nem jelent meg ismertetés, ezért nagy érdeklődés fogadta „A magyar levéltárügyi jogi szabályozása, a Hadtörténelmi Levéltár helye és szerepe a magyar levéltári

rendszerben” című magyar előadást. Ezt követően *Robin Higham* a szerzői jogok témaköréről értekezett.

A szimpózium résztvevői a délelőtti előadások elhangzása után megtekintették a román Parlamentet és a fővárostól 20 km-re levő cernicai kolostort.

A délutáni előadók között szerepelt *Mirjana Peremin*, a Horvát Nemzeti Levéltár levéltárosa, aki a nemzeti közgyűjteményben található katonai eredetű iratanyagokról szólt. *Ardeleanu Eftimie* alezredes, a Román Központi Katonai Levéltár kutatási szabályzatát ismertette. Előadása még a román hallgatók körében is vitát váltott ki, amelynek során elhangzott, hogy a liberálisnak tűnő szabályozás ellenére vezérkar főnöki engedély szükséges a levéltár használatához. A nap záró előadása *Daniel Serradilla Ballinas* dandártábornok, a Spanyol Központi Katonai Levéltár parancsnokának nevéhez fűződik. Az előadó – meglehetősen idejétmúlt adatokra építve – ismertette a nemzetközi kutatási szabályokat, majd vázolta az 1995-ben egyetemes szervezeti irányítás alá került spanyol katonai levéltári gyűjtemények történetét.

Szeptember 7-én délelőtt elsőként *dr. Pavel Vimmer* alezredes, a Szlovák Katonai Levéltár parancsnoka ismertette a közgyűjtemény létrehozásának körülményeit. A közös eredetű iratanyagok megosztása a két utódállam között fenntartásokat gerjesztett. Az előadó hangsúlyozta, hogy több segítőkészséget tapasztalt magyar és osztrák kollegáitól, mint cseh partnereitől! Az előadást követő vitában *Rainer Egger* is a magyar-osztrák gyakorlatot ajánlotta követendő példaként a résztvevők figyelmébe. Közös szellemi tulajdon képező irategyüttesek esetében az iratanyag fizikai elhelyezkedése másodlagos, mondotta, a lényeg az, hogy a szakemberek tudjanak létezésükről és azok a kutatók számára szabadon hozzáférhetőek legyenek. *Buzatu* professzor éles kirohanást intézett az orosz illetékes szervek ellen, akik nem szolgáltatták vissza a második világháború során zsákmányolt román eredetű iratanyagokat. Ezt követően tartotta meg *dr. Dumitru Dobre* ezredes, a Román Központi Katonai Levéltár munkatársa előadását a közgyűjtemény nemzeti és nemzetközi kapcsolatainak témakörében.

A szimpózium két utolsó előadása finn és tunéziai kollégák nevéhez fűződött. *Veli-Matti Syrjö* a Finn Katonai Levéltár levéltárosa a közgyűjteményben található személyes iratokat, hagyatékot ismertette, *Fathy Mizouni* ezredes, a Tunéziai Katonai Levéltár parancsnoka hazája levéltárügyéről értekezett.

Az előadások elhangzása után *Alexandru Osca* alezredes zárszavában eredményesnek minősítette a tanácskozást, kifejtette, hogy örömmel adtak otthont egy ilyen magas szakmai színvonalú rendezvénynek. *Robin Higham* professzor a meghívott vendégek nevében mondott köszönetet a rendezők munkájáért, a szimpózium lebonyolítása során kifejtett erőfeszítéseikért.

Délután a Román Nemzeti Levéltárban és a Román Központi Katonai Levéltárban tett látogatást a szimpózium közönsége. A Nemzeti Levéltárban ismertetés hangzott el a közgyűjtemény kialakulásáról, legfontosabb irategyütteseiről. Megtekintettünk raktárakat és állományvédelmi műhelyeket is, érdemi adatokat a Levéltár szervezetről, munkatársai számáról azonban nem sikerült megtudni. Hasonló volt a helyzet a katonai közgyűjteményben is. A levéltár egy hatalmas kiterjedésű katonai objektumban, a Drumul Taberei-ben található, meglehetősen mostoha körülmények között. A törzsanyagot Pitești-ben elhelyezkedő részlegükben őrzik, Bukarestben található a második világháborús irategyüttes és a legfontosabb iratokról készített mikrofilm-gyűjtemény.

Szeptember 8-án a szimpózium vendégeinek döntő többsége részére (többen már 7-én este Bécsbe utaztak) kirándulást szerveztek Sinaiba, a Peles királyi kastélyhoz.

Összefoglalásul megállapítható, hogy a résztvevők számát, összetételét, az elhangzott előadások színvonalát tekintve szakmailag igen sikeresnek mondható rendezvény zajlott le Bukarestben. Kisebbség zökkenőktől eltekintve a fogadó fél nagy igyekezettel tett eleget vendéglátói kötelezettségeinek. A szimpózium magyar szempontból is sikeresnek minősíthető. A nemzetközi szakmai közvélemény első kézből kaphatott ismereteket az 1995-ben meghozott új magyar levéltári törvényről és a Hadtörténelmi Levéltár ezzel kapcsolatos feladatairól.